

NY LITTERATUR

Reviews

ROLAND BRINKMANN:

Abriss der Geologie, Bd. 2, Historische Geologie.

9. opplag. 1966. Ferdinand Enke, Stuttgart.

Professor Brinkmann's kjente lærebok foreligger nu i nytt opplag. Med sine 345 sider, 57 plansjer og 73 tekst-figurer gir boken en meget god innføring i historisk geologi. Særlig viktig er de omfattende tabeller med korrelasjoner av lagrekker over hele verden. Disse tabeller — en fra hvert geologisk system — er ajourført og i denne siste utgave er hengen og liggen tatt med. Fossil-plansjene er stort sett de samme som i Kayser's gamle lærebok, riktignok er det kommet til seks nye plansjer med fossiler fra tertiær. De mange paleografiske kart er instruktive og nyttige. Den nye utgaven bekrefter bokens posisjon som en av de beste og mest oversiktlige lærebøker i historisk geologi, særlig når det gjelder utviklingen i Sentral-Europa.

Leif Størmer

PETER HEPPLE (Ed.):

Natural Gas

Proceedings of a symposium; London, 17 June 1966. 112 sider, diverse strek-tegninger og tabeller. The Institute of Petroleum, 61 New Cavendish Street, London, W. 1, 1966.

Overseas Sales: The Elsevier Publishing Co. Holland. Dfl. 18.00.

The Institute of Petroleum's Exploration and Production Group har i mange år holdt endags sommersymposia om oljeproduksjon. Oppdagelsene i Nordsjøen av naturgass har økt interessen og gjort det mulig nå å publisere foredrag og diskusjonsinnlegg ved det siste møtet. Det er vesentlig amerikanske syn og erfaringer som fremlegges. De fem foredrag som er referert, er

Rainwater, E. H. Exploration for Natural Gas.

Watson, J. W. The Estimation of Natural Gas Reserves.

Vizard, A. E. C. Transportation of Natural Gas.

Coats, Keith H. Some Technical and Economic Aspects of Under-ground Gas Storage.

Lauterbach, G. M. Technical and Economic Considerations for the Selection of Surface and In-ground Storage for LNG (liquid natural gas).

Det var interessant og nyttig å få et visst innblikk i et emne som kanskje i umiddelbar fremtid vil være arbeidsoppgave for mange norske geologer og ingeniører. En del av stoffet gikk meg hus forbi, fordi jeg mangler de nødvendige forutsetninger for forståelse, men det ble atskillig igjen som var forståelig og verd å vite for en all round geolog. Særlig interessant var redegjørelse om gasslagring i kjempestore kunstfrosne jordhull.

J. A. Dons

H. VON PHILIPSBORN:

Tafeln zum Bestimmen der Minerale nach äusseren Kennzeichen.

XXVI + 319 sider, 289 krystalltegninger. Format 19 × 26 cm. Pris 96 Kr.
E. Schweizerbart'sche Vorlagsbuchhandlung, Stuttgart. 1967.

Boken er tilegnet J. A. Weisbach (1833–1901) og F. Kolbeck (1860–1943) som var v. Philipsborn's forgjengere som professorer ved Bergakademiet i Freiberg i Sachsen. Weisbach's 1. utgave av *Tafeln zum Bestimmen der Minerale nach äusseren Kennzeichen* kom i 1866. Den foreliggende bok er en fornyet utgave av v. Philipsborn's 1. utgave fra 1953. Boken har i en hovedtabell over 652 mineraler ordnet etter glans, strek og hardhet. Samtidig oppgies mineralenes farge, krystallklasse, habitus, spaltbarhet, aggregat og forekomstmåte. En hjelpetabell over mineralenes habitus, med referanse til 289 krystalltegninger, er meget god. En tabell over kjemisk påvisning av en rekke elementer kunne vært sløyfet, siden den er for kortfattet til å ha noen praktisk betydning. Kunstige mineraler fra 1953 utgaven er sløyfet til fordel for en del nye mineraler. Boken har også en kortfattet tabell over de vanligste mineralers optiske data.

Boken gir en mengde ajourførte opplysninger, og vil være godt egnet for mineralsamlere, bergingeniører og geologer som ikke har adgang til røntgenografisk — eller optisk mineralidentifikasjon.

O. F. Frigstad

GEOLOGISCHER FÜHRER DER SCHWEIZ

GUIDE GEOLOGIQUE DE LA SUISSE

2. utgave. 9 hefter (tils. 915 sider), 1 fargekart (1:1 mill.), 274 fig., 3 tabeller.
WEPF & VERLAG, Basel. 1967. Pris S.Frs. 95.00.

Under et Sveits-opphold i 1945–46 og stadig siden har jeg vært på jakt etter guidebøkene for geologiske ekskursjoner i Sveits, som ble utgitt av det sveitsiske geologiske selskap i 1943 i forbindelse med selskapets 100-års jubileum. Jakten, som bl.a. har gått gjennom svært mange antikvariater, har vært mislykket. Det var derfor en gledelig overraskelse å få tilsendt for anmeldelse en ny og fullstendig omarbeidet utgave av den geologiske føreren, utformet i 9 hefter, samlet i en solid skuffkassett.

H. Badoux, presidenten i det geologiske selskapet, lar i forordet skinne igjennom at det har vært forbundet med meget store vansker å få utformet verket og gi det et noenlunde enhetlig preg. Selv om redaksjonskomiteen (professorene A. Lombard, W. Nabholz og R. Trümpy) hadde gitt instruksjer, ble disse vanskelig å følge for de ca. 70 forfattere. Redaksjonelle ulikheter generer vel egentlig ikke særlig den som skal bruke bøkene i felt, og der det er vesentlig avvikende syn på geologiske problemer, er det gitt supplerende redaksjonelle opplysninger.

Turene, 44 i tallet, er lagt opp for bilende faggeologer, og gir ofte meget detaljerte anvisninger for parkeringsmuligheter, samt forslag for kortere og lengre turer (også klatreturer) fra bilen. Det er ofte også en del alternative reiseruter innen hver ekskursjon, hvor været og årstiden er avgjørende. Geografisk og emnemessig dekker turene hele Sveits. Alle ekskursjonsbeskrivelser begynner med utmerkede lister over relevante topografiske og geologiske kart, samt viktig litteratur. Det er absolutt nødvendig å ha kartene for hånden, da guidebøkene inneholder få detaljkart.

De ekskursjonene som går i den fransktalende del av landet, er beskrevet på fransk, de andre ekskursjonene (også de til den «italienske del» av landet) er på tysk. Når en ekskursjon krysser språkgrensen, kan dette gjenspeiles i beskrivelsen. Det er vel kanskje litt urettferdig, ihvertfall uheldig for mange at det første hefte (44 sider), som i sin helhet inneholder en oversikt over landets geologi, bare er skrevet på fransk. Når det i forordet uttales at den nye utgave er svaret på utallig henvendelser fra sveitsiske og utenlandske geologer, burde man gitt innledningen også på tysk (og engelsk!).

For en som har tatt mange av ekskursjonene, var det morsomt å få frisket opp i erindringen en del av topografien og revidert geologien. En slags skuffelse var det å få vite at der vi for 20 år siden peste oppover, tungt belastet, iført klatrestøvler i hengebratt terreng, går det nå taubane, hvorfra de tektoniske trekk kommer så meget bedre frem.

For dem som planlegger å gjennomføre en geologisk reise i Sveits, er guidebøkene gull verd både før, under og etter turen. Husk å ta med kikkert for å kunne oppleve de tallrike geologiske panoramaene som er gjengitt som fine strektegninger i turbeskrivelsene.

For hjemmesittere er verket også meget nyttig. Det tektoniske kartet, 1:1 mill, over Sveits (med 14 fargeskilt) gir det beste utgangspunkt når man søker opplysninger om spesielle geologiske emner, og de nummererte, inntegnede reiserutene angir hvilken ekskursjon man skal studere.

Vi har god grunn til å takke det sveitsiske geologiske selskap, forlaget og ikke minst alle de sveitsiske geologene for at de har tatt det store og sikkert ubehagelige løft å gå sammen om et slikt verk og føre det frem til en vellykket avslutning.

J. A. Dons

P. RAMDOHR und H. STRUNZ:

Klockmanns Lehrbuch der Mineralogie.

Fünfzehnte umgearbeitete Auflage, 1967. Mit 582 Abbildungen (in mehr als 1400 Einzelbildern) und zahlreichen Tabellen. XI, 820 Seiten. Ferdinand Enke Verlag. DM 168.00.

Klockmanns lærebok i mineralogi har spillet en betydelig rolle i den tysktalende og tysklesende del av verden siden den først utkom i 1891. Fra 1936 har den vært utgitt av Paul Ramdohr, og denne siste 1967-utgave, det 15. opplag, er omskrevet og nybearbeidet av P. Ramdohr og H. Strunz.

Den nye utgave er klarere enn de tidligere delt opp i en krystallografisk del og en mineralogisk del. Den krystallografiske del behandler klassisk morfologisk krystallografi, romgittergeometri, krystallkjemi og krystallfysikk opp til et utdanningsmessig nivå rimelig for en cand. real. med mineralogisk-petrografisk legning uten spesialisering i krystallografi. Den hevder seg vel i den gode og rikholdige boklitteratur innen disse emner, og det er en fordel å finne delemnene fremstillet i en naturlig sammenheng. Den annen del «Mineralkunde» utgjør ca. 3/5 av boken og legger hovedvekten på spesiell mineralogi eller systematisk mineralogi, og det er først og fremst denne del av boken som gjør at «Klockmann» fremdeles vil være et unnværlig og overordentlig verdifullt medlem av den store familie av lærebøker i mineralogi.

Forfatterne har på en mesterlig måte løst den tilsynelatende uløselige oppgave å skrive en bok om systematisk mineralogi som på samme tid kan tjene som lærebok for studenter og som oppslagsverk for fagmineraloger. Boken er komplett i den forstand at målsetningen tydeligvis er at alle anerkjente mineralspecies skal omtales med angivelse av de viktigste kjemiske og fysiske data, finnesteder og forekomstmåte. Ved en imponerende dyktig diskriminering mellom vesentlig og uvesentlig har forfatterne fått med en utrolig mengde opplysninger på et relativt beskjedent antall sider. Stoffet er ajour-ført til siste stund, og ny viten som hittil måtte finnes frem fra referat- og originaltidsskrifter, er derved blitt lettvingt tilgjengelig. De alminnelige mineraler, og mineraler som fra et eller annet synspunkt anses viktige, er gitt fyldig omtale og er trykningsteknisk atskilt fra de mindre viktige, slik at den intelligente student ikke skulle ha noen vanskelighet med å skille mellom de deler av teksten som bør studeres inngående og med omhu, og de deler som kan leses mer overfladisk eller eventuelt sløyfes.

Boken er rikelig utstyrt med illustrasjoner, både tegninger og fotografier, som stort sett er utmerkete. Dessverre er imidlertid kvaliteten noe ujevn. Om man slår opp, for eksempel, på side 480, vil man som Fig. 407 finne en ypperlig tegning av is med habitusvarianter, mens man på motstående side, 481, Fig. 408, finner en tegning av cuprit som er riktig klumpet og klosset og langt fra hva man bør kunne vente i en lærebok av «Klockmann»s høye standard.

De tidligere utgaver har delvis vært skjemet av unøyaktigheter og feil i registrene. Stikkprøver tyder på at dette ikke er tilfelle med denne nye utgave. Som en kuriositet kan dog nevnes at i registret til kapitlet «Berühmte Mineralfundpunkte» er Kongsberg nevnt med henvisning til forekomst nr. 55, Kangerdluarsuk. Leser man teksten om Kangerdluarsuk, er imidlertid Kongsberg ikke nevnt av meget gode grunner.

I likhet med anmelderen vil svært mange mineraloger anse det for en nødvendighet i sitt daglige arbeid å ha Klockmanns Lehrbuch der Mineralogie innen armlengdes avstand.

Henrich Neumann